een bepaald geslacht, maar het is een *geestelijk* priesterschap, dat aan al Gods kinderen wordt geschonken; zij zijn „een Koninklijk priesterdom" (I Petrus 2 : 5). De tempel, waarin God woont, is niet meer een gebouw van steen, maar is de *geestelijke* tempel van Christus' gemeente (I Cor. 3 : 16). Zoo trekken de apostelen de lijn consequent door en wordt overal in de plaats van het typische en uitwendige, het geestelijke en inwendige gesteld.

En zoo is het ook met het *nationaal* karakter van het Israelitische verbond. Elke gedachte alsof God thans onder de bedeeling der vervulling nog met een bepaald *aardsch volk* zijn verbond zou hebben gesloten, wordt door de apostelen uitdrukkelijk weersproken. Het *volk Gods*, waarmede thans het Genadeverbond is opgericht, is een *geestelijk volk*, een volk dat uit alle volken en geslachten verzameld wordt, dat door geestelijke banden saam verbonden is, dat een Koning heeft in de hemelen, dat geregeerd wordt door de geestelijke middelen van Zijn Geest en Woord.

Dat leert de apostel Petrus ons, wanneer hij in zijn eersten zendbrief de belofte, eens aan Israël door Hosea gegeven, dat God Lo Ammi tot Ammi, *niet-mijn-volk* tot *mijn-volk* maken zou, thans voor vervuld verklaart. „Gij, zegt hij, zijt een heilig volk, een verkregen volk, gij die eertijds geen volk waart, maar nu *Gods volk* zijt" (2 : 9, 10). En die heerlijke naam van *Gods volk* wordt geschonken niet aan een of andere natie, maar aan de „vreemdelingen verstrooid in Pontus, Galatie, Cappadocie en Bithynie" (1 : 1) of wil men nog liever, aan de gelooVigen, want er gaat vooraf: „u dan, die gelooft, is Hij dierbaar" (2 : 7).

Al wat van dat *volk* gezegd wordt onder het Nieuwe Testament draagt dan ook een zoo hoog geestelijk en heilig karakter, dat het van geen aardsche natie kan gezegd zijn. Uw Heiland draagt den naam Jezus, *„want Hij zal zijn volk zalig maken van hunne zonden."* (Matth. 1 : 21) „Daartoe, schrijft de Apostel in den brief aan de Hebreëen, heeft Christus buiten de poort geleden, *opdat Hij door zijn eigen bloed het volk heiligen zou."* (Hebr. 13 : 12). En evenzoo schrijft hij aan Titus: „Die zich zelven voor ons overgegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheden en *zich zelven een eigen volk reinigen zou, ijverig in goede werken."* (Titus 2 : 14). Als de Apostel Johannes ons dat volk beschrijft, teekent hij het als een schare „die het Lam gekocht heeft met zijn bloed *uit alle geslacht en taal en volk en natie"* (Openb 5 : 9). En tot dat volk wordt gezegd, wanneer het oordeel over Babel komen zal: „Gaat van haar uit, mijn volk, opdat ge met hare zonden geene gemeenschap hebt en opdat ge van hare plagen niet ontvangt." (Openb. 18 : 4).

Nu voelt ieder toch hoe ongerijmd het zou zijn, wanneer men hier in de plaats van het geestelijk volk Gods, het Nederlandsche, Duitsche, Engelsche of welk ander volk ook zou willen stellen. Maar indien ieder dit toestemt, is het dan niet een misleiding van de schare, wanneer men toch telkens spreekt van een *volksverbond*, dat God met ons Nederlandsche volk zou gesloten hebben en op grond waarvan heel dat volk door het teeken des verbonds van de andere volken moet worden onderscheiden?

Het Genadeverbond is met geen ander volk opgericht dan met *Gods volk*. En dat volk Gods, het Nieuwe Testament zegt het ons telkens, is niet een aardsch volk, maar een geestelijk volk; het zijn de gelooVigen, voor wie Christus zijn bloed vergoten heeft om hen te reinigen en zalig te maken; het *is de gemeente des levenden Gods.*

Leestafel.

1. J. H. Landwehr. *Beknopte Geschiedenis der Geref. kerk van Rotterdam.* J. C. Groenewegen, Rotterdam.

2. J. H. Landwehr. *Kort Overzicht van de Geschiedenis der Gereformeerde kerken in Nederland van 1795 tot heden.* 3e vermeerderde druk. Zwolle, firma H. Tulp.

3. *Jaarboekje voor* 1907 van den Nederlandschen Bond van Jongelingsvereenigingen op Gereformeerden Grondslag, ten dienste van de Christelijke Jongelingsvereenigingen in Nederland. (16e jaargang).

4. *Voor het leven onzer Vereenigingen.* Jaargang 1907. Premie bij het Jaarboekje.

Het eerste hierboven genoemde boekje van Ds. Landwehr handelt voor het grootste deel over de Gereformeerde kerk van Rotterdam A. Het is verdeeld in 12 hoofdstukken. Na een Inleiding en een eerste hoofdstuk: over den toestand der kerken in het begin der 19e eeuw, volgen zeven hoofdstukken over: het ontstaan der Afscheiding in Rotterdam; de kerk in de Hoveniersiaan; de kerk in de Raampoortlaan; de kerk aan den Goudschen weg; het jaar 1869 en zijn gevolgen; de ineensmelting van de kerken aan de Hovenierstraat en in de Raampoortlaan; de kerk aan den Goudschen Singel tot de ineensmelting 1882. Dan komt er een hoofdstuk over de Doleantie, het 9e. Daarna een over de Ned. Geref. kerk (doleerende) van Rotterdam, het 10e. Vervolgens een over wat er van 1886—1892 zoo in de Chr. Geref. als in de Ned. Geref. kerk is geschied, het 11e. Eindelijk een: 1892—heden, het 12e.

Op de 134 bladsijden van dit boekje staan vele wetenswaardige, met name voor 'n Rotterdammer wetenswaardige dingen.

Ik onderschrijf van harte de bewering van den schrijver, „dat het voor het thans levend geslacht noodig is, dat het de geschiedenis kenne van de kerk waartoe het behoort." De juistheid der andere bewering, dat „de onkunde op dit gebied betreurenswaardig is," kan ik, wat Rotterdam betreft, niet meer beoordeelen.

In mijn tijd ging het nog al.

Het schijnt er echter niet beter op te zijn geworden, althans bedoelde betreurenswaardige onkunde moet nù dusdanig zijn, dat ze Ds. Landwehr aanleiding gaf, een beknopte geschiedenis der Gereformeerde kerk van Rotterdam te geven.

Nu doe ik, en ik ben ook niet gewoon dit onder stoelen of banken te steken, voor niemand onder in hooge waardeering voor het „werk van '34", voor de Scheiding. Zij, de Scheiding, is mij èn om haar nog meer religieus dan kerkrechtelijk motief èn om het heroïeke martelaarschap dat aan haar verbonden is geweest én om wat uit haar, zoo voor behoud als uitbreiding van het Christelijk Geloof, onder ons volk en ook buiten onze grenzen en zelfs buiten ons werelddeel, is gevolgd — een feit in de historie onzer Gereformeerde kerken, waar ik sympathiek tegenover sta en met eerbied tegen opzie. Om nu maar bij het martelaarschap te blijven, ben ik vast overtuigd, dat in een, tot op onzen tijd bijgewerkt, martelaarsboek, noch ik, noch een mijner doleerende medebroeders of zusters, ook maar een bescheiden plaatsje zullen krijgen. Voor doleantisme ben ik, zelfs in epidemische tijden, bewaard gebleven, en aan ijl-taal, dat waar een kerk in Doleantie ging, *„de* kerk weer voor het eerst na eeuwen tot openbaring kwam," ook al was er, reeds sedert jaren, op die zelfde plaats een kerk van de Scheiding, heb ik mij, voor zoo ver mijn herinnering strekt, nooit bezondigd. Maar desalniettemin is mij dit boek van Ds. Landwehr te machtig.

Is me dàt nu een beknopte geschiedenis van de Gereformeerde kerk van Rotterdam?

De kerk van Rotterdam begint toch met de stichting der stad. Ze komt tot reformatie in 1572. Nog eens poogt ze tot reformatie en wel door Doleantie te komen, na de deformatie van de Arminianerij, in 1611. Een derde poging en wel door Separatie volgt in 1835. Een vierde, nog eens door Doleantie, in 1887.

De lezer, die zich door Ds. Landwehr laat inlichten, krijgt echter den indruk, dat de Gereformeerde kerk te Rotterdam begint in 1835.

Dit nu is, uit een oogpunt van historie reeds, onjuist.

De geachte schrijver voelt dit blijkbaar zelf.

Op p. V lees ik: „Maar een uitgave als deze is ook noodig om bij de meer bejaarden, die een deel van deze historie (bedoeld is de historie van de Scheiding en der Doleantie) hebben doorleefd, de herinnering te verlevendigen aan wat God gedaan heeft in onze goede stad voor de reformatie zijner kerk." — En dan lees ik verder op p. VI: „Beide (Separatie en Doleantie) hebben beoogd de reformatie der gedeformeerde Ned. Herv. Kerk, zoo als die na 1816 geworden is."

Op die zelfde p. VI. lees ik ook: „Het doel van deze uitgave is een beknopte geschiedenis te geven van de Gereformeerde Kerk van Rotterdam." Maar dan volgt er: „Ik hoop *dus* eerst de Chr. Afgescheiden gemeente en de Gereformeerde kerken onder het Kruis te behandelen. Daarna de Chr. Geref. Kerk sinds 1869. Vervolgens hoop ik de geschiedenis der doleantie en die der Ned. Geref. kerk te bespreken."

Dit *dus* is metterdaad al een zeer wonderlijke deductie.

Ds. Landwehr is er dan ook een weinig verlegen mee, hoe hij zijn boek eigenlijk heeten moet.

Op den omslag heet het: Beknopte Geschiedenis der Geref. kerk van Rotterdam.

Op het titelblad: Beknopte Geschiedenis van de Gereformeerde Kerk van Rotterdam, van af 1835 tot heden.

En in de dedicatie wordt gesproken van: De Gereformeerde Kerk van Rotterdam, zoo als die sinds 1835 en 1886 terugkeerde tot de leer en den dienst der vaderen.

Metterdaad *is* dit boek een vrij uitvoerige geschiedenis van de Separatie en een zeer beknopte van de Doleantie te Rotterdam.

Doch hoe verwarrend zulks nu ook voor een zuiver Gereformeerd kerkbegrip is, het boek zelf is desniettegenstaande toch een niet onverdienstelijk werk, waar wij Ds. Landwehr dankbaar voor zijn. Veel wordt door dit boek bewaard, van in het vergeetboek te raken. Wie belang stelt in de geschiedenis der Geref. Kerk van Rotterdam sedert 1835 tot heden zal er, bepaald wat de Afscheiding en de Doleantie betreft, tal van belangrijke bijzonderheden in vinden.

De figuur van Ds. C. v. d. Oever b.v. heb ik nooit zoo goed begrepen als door dit geschrift van Ds. Landwehr. Onnauwkeurigheden vielen mij niet op. Een enkele op p. 97, waar het verbreken van het synodaal verband door de kerk van Kootwijk in 1806 wordt gezegd te zijn geschied, zal wel een drukfout wezen. Voor wie belang stelt in de kerk van Rotterdam, is het zeker min verkwikkelijk wat op p. 131 staat te lezen: „Ruim 10 jaar arbeidt men nu al aan ineensmelting, en nog is die gewenschte ineensmelting niet geschied." Wat daar op volgt: „Het staat thans zoo, dat kerk (B) aan kerk (A) bericht heeft doen toekomen, dat zij *ontvoorwaardelijk* wil ineensmelten" — geeft echter weer moed.

Aan het tweede hierboven genoemde boekje van Ds. Landwehr ligt een veel zuiverder Gereformeerd kerkbegrip ten grondslag. Na een inleiding handelt het in 10 afdeelingen van: de kerken onder de Fransche overheersching; de „Synode van 1816" en hare gevolgen; de „Reveil;" de „Afscheiding"; geschiedenis der Afscheiding tot 1869; toestand van het Nederl. Herv. Kerkgenootschap; strijd der Gereformeerden onder de organisatie; de „Doleantie"; de vereeniging der Gereformeerde kerken; de toestand der Gereformeerde kerken.

Dergelijke boekjes, meer of min handige compilaties uit de grootere werken — Landwehr had goed gedaan in zijn boekje, ter wille vooral van de predikanten, eens weer de aandacht te vestigen op het groote werk van Prof. Fabius:" *„Het Reglement van '52*, Historisch-juridische studie over het Hervormd kerkbestuur" — bestaan er meer. Dit boekje heeft echter de verdienste van bijgewerkt te zijn, bijkans tot op onze dagen. De Synode van Arnhem in 1902 staat er al in. Of het ook een verdienste is dat het in vragen en antwoorden is opgesteld, waag ik te betwijfelen. Het van buiten leeren van het uit ± 40 regels bestaande antwoord met zijn nadere verklaring op de vraag: „Wie was de reeds genoemde Ds. Ledeboer?" — een antwoord waarin o. m. ook deze treffende bijzonderheid voorkomt: „Bij zijn graf sprak de boekhandelaar Van Golverdinge uit Den Haag," — wil mij voorkomen voor een gewonen catechisant 'n te geforceerde hersengymnastiek te wezen. Daarbij vergeleken is het van buiten leeren van het antwoord op vraag 80 van onzen H. C. een kleinigheid.

Het kort overzicht van Ds. Landwehr is, afgezien nu van den vorm, een uitnemende handleiding. Het dankt aan deze omstandigheid dan ook reeds zijn 3den vermeerderden druk. Predikanten zullen goed doen het op hun catechisaties in te voeren, al laten zij het dan ook niet van buiten leeren.

De tijd dringt.

Het is nu al Februari, en ik haast mij daarom de aandacht te vestigen op het bovengenoemde Jaarboekje en het daarmee verbonden premieboekje. De bekende acribie van de heeren Jac. van Oversteeg en Joh. T. de Lange waarborgt de bruikbaarheid van dit jaarboekje. Voor de organisatie van haar vereenigingsleven, vinden de jongelingsvereenigingen in de wenken van het premieboekje al wat zij noodig hebben. Niet alleen zij zullen ze met vrucht gebruiken, maar ook allen, die van de groote beteekenis onzer jongelingsvereenigingen op Geref. grondslag voor de ontwikkeling van het Calvinisme doordrongen zijn, zullen met groote belangstelling van deze twee werkjes kennis nemen.

Officieele Berichten.

L. S.!

Door de classis Zwolle werd in haar vergadering van 7 Febr. praeparatoir geëxamineerd en met algemeene stemmen beroepbaar gesteld in de Geref. kerken de heer J. Voerman, cand. te Steenwijk.

Namens de classis,

M. Schuurman, *h. t. praeses.*
V. K. Kuijvenhoven, *h. t. scriba.*

Zwolle, 7 Febr. 1907.

Het moderamen van de classis 's-Gravenhage, vergaderd op 12 Febr. j.l., maakt bekend, dat praeperatoir door haar is onderzocht en met algemeene stemmen voor de Geref. kerken in Nederland beroepbaar gesteld, de Eerw. heer J. W. van den Bosch, Theol. cand. aan de Vrije Universiteit.

Namens het moderamen v.n.,

Ds. R. de Jager, *Actuarius.*

De deputaten voor de correspondentie met de buitenlandsche kerken hebben andermaal eenige mededeeling te doen aangaande Buenos-Ayres.

In hun pogen, om den broederen aldaar opgave te doen van eenen of meer dienaren des Woords, met wie dezen in overleg zouden kunnen treden om tijdelijk of voor goed onder hen te arbeiden, zijn de deputaten niet naar wensch geslaagd.

Intusschen blijven die broederen aandringen op hulp, wijzende op den nood vooral van het jonger geslacht, dat in die omgeving geheel verloren dreigt te gaan voor de belijdenis der waarheid.

Holland is zoo rijkelijk voorzien. Kunnen wij dan niet geholpen worden? Zoo klagen zij.

Daarom wenschen de deputaten opnieuw zich beschikbaar te stellen als tusschenpersonen voor de onderhandeling tusschen de broederen ginds en eenige broeders hier, die bereid waren eene beroeping derwaarts in ernstige overweging te nemen.

Dies wordt langs dezen weg de mededeeling herhaald, dat daar in Argentenië broederen zijn, die vurig verlangen te kunnen beroepen eenen dienaar des Woords of eenen proponent, die geschikt mocht zijn voor dat werk.

Op wien kunnen de deputaten de aandacht vestigen van de kerk aldaar?

Gaarne vernemen de deputaten dat aan het adres van den ondergeteekende vóór het einde van deze maand Februari, opdat zij zoo spoedig mogelijk nader met hem onderhandelen kunnen.

Gaarne vernemen zij tevens, van hen, met wie reeds eenige correspondentie werd gevoerd, of ook op hen mag worden gerekend.

Js. Van der Linden,
predikant bij de gereformeerde kerk te 's-Gravenhage.

13 Februari 1907.

Buitenland.

Engeland. De nieuwe leer.

Het bekende Engelsche dagblad de *Daily News* bevatte in zijn nummer van 11 Jan. l.l. het volgende bericht:

„Een ongewone, zoo niet eenige samenkomst werd gisterenavond in de congregationalistische kerk van Kensington gehouden. De predikant R. J. Campbell, van de City Temple, antwoordde met onuitsprekelijk geduld en veel tact op een aantal vragen, die tot hem omtrent godsdienstige onderwerpen gericht werden. De predikant der kerk, Ds. Thomas Yates, was voorzitter; het was een druk bezochte samenkomst, waaraan het groote publiek deel nam, daar de meeting door aanplakbiljetten in de nabuurschap was bekend gemaakt."

Het schijnt, dat sedert dien tijd de predikant Campbell in Engeland grooten opgang maakt. Waar hij optreedt zijn de kerken vol, en menigeen, die het kerkgaan verleerd had, wil toch den prediker der „nieuwe theologie" eens gaan hooren. Hoe lang dit duren zal? Het zal gaan, gelijk het in Nederland, bij het opkomen der moderne richting gegaan is. In het eerst groote toeloop, maar ten slotte verliep het gehoor der moderne predikanten bijna geheel.

Op bovengenoemde samenkomst werd door een der aanwezigen, den predikant Campbell gevraagd: „Gelooft gij dat Christus uit de Moedermaagd is geboren, en dat Christus met God één van wezen is?"

Hierop luidde het antwoord: „Wat zijn wezensgelijkheid met God betreft, dit is een ontzaglijke vraag; wat Jezus nu ook moge zijn, dit is zeker, dat toen Hij op aarde was, hij niet wezensgelijk was met God, omdat hij dat zelf verklaard heeft. Zoek maar in uw Nieuw Testament en gij zult het zelf vinden."

Ons dunkt, dat als we in het Nieuwe Testament lezen dat de Christus zegt: „Ik en de Vader zijn een; die Mij gezien heeft, heeft den Vader gezien" enz. enz., dan blijkt het toch wel dat de predikant Campbell, als hij de godheid van Christus loochent, zich daarbij niet beroepen kan op het Nieuwe Testament. Trouwens, als men den heer Campbell eens op den man af vroeg, of hij voor zich zelven aan de autoriteit der Heilige Schrift vasthoudt, dan zou hij daarop ontkennend moeten antwoorden.

Door onderscheiden politieke bladen wordt gemeld, dat een predikant van veel invloed, die een voorname positie in een kerk van groote beteekenis inneemt, van voornemen is, vele kerken van het land, op verzoek van hare predikanten, te gaan bezoeken, om de nieuwe leer aan de leden dier kerken voor te leggen. Men wil dezen predikant laten overkomen, omdat hij vroeger een vurig voorstander was van de leer, die hij nu loochent.

Het is te denken, dat al deze dingen in Christelijke kringen van Engeland groote ontroering veroorzaken. Men verwacht dat er eene groote schifting zal plaats hebben in de predikantenwereld en dat deze zich zal uitstrekken over de leden der gemeente, en hoopt, dat als de kerk des Heeren in getalsterkte zal afnemen, de hoedanigheid zal verbeteren.

Voor jaren heeft een Baptistische predikant tegen datgene wat nu geschiedt, gewaarschuwd. Hij kon het niet in de Baptistische unie uithouden, en daarom besloot hij er zich van los te maken; het was al te duidelijk, dat de groote meerderheid der predikanten de fundamenteele stukken der kerk hadden losgelaten. Spurgeon beweerde toen, dat de afval in de Congregationalistische kerken nog grooter was dan in de Baptistische. Als men bedenkt, dat de Congregationalisten de voortzetting zijn van de Independentische kerken, waarvan Cromwell een maal lid was, dan in dit des te droeviger.

Een predikant schreef: „ongetwijfeld heeft de oudste onder ons een tijd gelijk deze niet beleefd!" Wel mogen daarom de gelooVigen de toevlucht zoeken in het binnenste heiligdom, om in de tegenwoordigheid Gods te onderzoeken waar men staan moet tegenover de openbaring van de macht van Satan. Dezelfde leeraar wijst daarbij op 2 Thess. 4 : 3 en 4, waarin wij lezen, dat de wederkomst van Christus niet zal plaats hebben, „tenzij dat eerst de afval gekomen zij, en dat geopenbaard zij de mensch der zonde, de zoon des verderfs, die zich tegenstelt en verheft boven al wat God genaamd of als God geëerd wordt, alzoo dat hij in den tempel Gods zal zitten als een God, zich zelven vertoonende dat hij God is.

Dat deze aanhaling niet een schermen is met een bijbeltekst, maar van toepassing is op hetgeen door Campbell en zijne medestanders geleerd wordt, zal uit de volgende stellingen blijken, die door genoemden predikant voorgestaan worden.

Hij schreef: „Het uitgangspunt der „nieuwe theologie" (wij zullen voortaan dit woord niet meer gebruiken, omdat hetgeen Campbell voorstaat, allerminst den naam van „theologie" verdient) is, de wezenlijke eenheid van God en mensch."

„Wij gelooven dat de mensch eene openbaring is van God."

„Wij gelooven dat er geen wezenlijk verschil bestaat tusschen de menschheid en de godheid; daar ons zijn hetzelfde is als dat van God."

„Elk mensch is potentieel een Christus, of liever een openbaring van den Eenwigen Christus." (Every man is a potential Christ etc).

„Terwijl wij den Bijbel erkennen als een eeuwig document in zake godsdienstige ervaring, zoo behandelt de nieuwe leer hem zoo vrij en critisch als elk ander boek."

„De nieuwe leer gelooft, dat de zetel van het gezag op het terrein der religie in en niet buiten de ziel is gelegen."

„De nieuwe leer gelooft, dat ten slotte elke ziel zal volmaakt worden."

„Wij gelooven dat de geschiedenis van den val, als zij letterlijk wordt opgevat, onwaar is."

„Wij gelooven dat de onvolmaaktheid van de tegenwoordige wereld te wijten is aan den wil Gods."

„Wij verwerpen ten eenenmale de gewone opvatting der verzoening, dat een ander zou geslagen zijn voor onze zonde."

„Wij gelooven niet aan het laatste oordeel."

„Elke zonde brengt lijden mede, een lijden dat niet weggenomen kan worden door den arbeid van een ander."

„Wij gelooven dat Jezus goddelijk was en is; en zoo zijn wij ook."

Al deze leeringen zijn ten onzent reeds lang door de modernen, voornamelijk de ethischmodernen, en door pantheisten, voorgedragen. Wij denken dat ook de Unitariërs in Engeland deze en dergelijke leeringen hebben voorgestaan. Maar hetgeen het Christelijk Engeland verbaast en ergert is, dat zij stoutweg geleerd worden door leeraars der vrije congregationalistische kerk. Althans, zoo meenen wij de groote verontrusting te moeten verklaren, die het optreden van den predikant Campbell veroorzaakt heeft. Voor ons is het, alsof een reeds lang dreigend onweder ten slotte is losgebarsten. Van harte hopen wij, dat de Congregationalistische kerk den toestand goed onder de oogen zal zien en het niet werkeloos en liefdeloos zal aanzien, dat de kerk des Heeren zoo schaamteloos wordt verwoest door mannen, die geroepen zijn haar te bouwen, en dat den Christus aldus veel smaadheid wordt aangedaan door ambtsdragers die zijn gezanten behoorden te zijn. Het blijkt immers, dat het kwaad niet alleen bij den predikant Campbell zit, maar schier over geheel Engeland verbreid is, terwijl Schotland er helaas ook niet vrij van is.

Japan. De toestand op godsdienstig gebied in Japan.

Hoe het tegenwoordig in Japan op het terrein der religie gesteld is, beschrijft de zendeling Ostwald te Tokio als volgt:

De phantastische droom van eenige Muzelmannen, dat Japan als voorvechter voor den Islam de ontbinding der Mahomedaansche wereld kon tegenhouden, mist tot hiertoe allen grond. Opmerkelijk is het, dat in Japan een streven om te vereenigen zich doet kennen. In de eerste plaats heeft men de Dai Nippon Shoekyoka, d. w. z. Vereeniging van Japansche Godsdienstigen. Tot deze vereeniging zijn Boedhisten, Sintoisten en Christenen toegetreden, waaronder de predikant Ebina Danjo, leeraar der Koemiaikerk, Koeroiwe Shoerokoe en Shimada Saboero, redacteurs van twee bekende bladen. Het doel dezer vereeniging is, bevordering van sociale philanthropie en verheffing van de moreele kracht van het Japansche volk. Het streven naar vereeniging heeft voorts de Methodisten van Japan er toe gebracht, om zich aaneen te sluiten. Daarbij vindt men tendenzen de zucht in alle Japansche kerken, om met terzijdestelling van alle leerstellige en confessioneele verschillen, een zooveel mogelijk zelfstandige en onafhankelijke Alliantie-kerk te stichten. Reeds geeft men den raad, dat men langzamerhand alle missionairs uit het buitenland geheel uit Japan zal wegnemen, of dat men zal overgaan tot het veranderen van hun wijze van werken of van hun arbeidsveld. Men wil voor de missionairs alleen maar den Theologischen arbeid op hun onderscheiden terrein laten overblijven; Tegenover zulk een onrustig, zenuwachtig drijven, dat door het optreden van het Leger des Heils en door een scherper optreden van het Boedhisme en van het Sintoïsme nog vermeerderd wordt, moeten de missionairs het veld niet ruimen; zij behooren hun invloed rustig en beslist te blijven uitoefenen.

Wij kunnen niet anders dan deze beschouwing beamen. Zij, die meenen dat Japan zoo maar gereed ligt om voor Christus te worden veroverd, kunnen overigens uit het bovenstaande zien, dat in Japan het oude inheemsche Sintoïsme nog niet aan het wegsterven is, terwijl de Boedhisten worstelen om zich van de leiding der geesten meester te maken.

Winckel.

Voor Kinderen.

TWEE WERELDEN.

Nieuwe plannen.

XV.

Nog pas drie maanden had Rika de school bezocht, toen zij reeds haar huisgenooten kon verrassen met de mededeeling, dat zij tot een hoogere klasse was bevorderd. Mijnheer Brandwijk en zijn vrouw wenschten haar hartelijk geluk. Mijnheer had ook van het hoofd der school een brief ontvangen, waarin Rika zeer geprezen werd en gezegd, dat zij evenveel aanleg als goeden wil bezat.

„'t Is goed, dat je niet op dat dorp gebleven zijt," sprak mijnheer tot Rika. „Nu kan er nog iets van je worden, dat je zelf en ons tot eer strekt. Over een paar dagen is er concert, dan moet je eens meegaan. Je hebt het wel verdiend."

Mijnheer hield zijn woord. Op den bepaalden avond kwam het rijtuig voor en reden alle drie naar de concertzaal, die groot, fraai beschilderd en schitterend verlicht was. Op lange rijen kussenstoelen zaten heeren en dames, allen in hun beste pak. Op een verhevenheid was plaats voor de zangers en de muzikanten.

Weldra begon het concert, en ruischten de tonen door de hooge zaal. Rika had nog nooit zoo iets gehoord. Al haar aandacht was bij de muziek en den zang, die haar oor streelde en geheel haar ziel vervulde. Geen oog wendde zij van het orkest af; alles om haar heen scheen ver en vergeten. Ja, met zulke strakke trekken en starende oogen keek zij voor zich uit, dat mevrouw haar eindelijk glimlachend eens aanstootte en zei:

„Maar meisje, droom je of ben je wakker? Scheelt er wat aan?"

Rika schrikte op. Was ze eerst bleek geweest, nu werd ze vuurrood en keek verlegen even ter zijde. Ze bekwam echter spoedig en bespeurde toen, met wel wat verwondering, dat enkele aanwezigen met elkaar stilletjes zaten te fluisteren, anderen weer de mooie kleeren van hun buren zaten te bekijken en enkelen een zeer vervelend gezicht zett'en. Zij begreep toen, dat niet alle menschen hier kwamen om de muziek en den zang.

Doch bij haar was het wel zoo. Toen na een korte rust, weer de muziek door de zaal ruischte, begeleid door de prachtige volle stemmen van eenige zangeressen, voelde Rika zich als in verrukking meegesleept. Elken toon, elken klank ving zij op, de ooren spitsend — wel te weten, zoover dat mogelijk is — om toch maar niets te verliezen. 't Werd laat — ongewoon laat voor Rika, maar geen slaap hinderde haar, zelfs geen vermoeienis, al was zij, ouder gewoonte, vrij vroeg op geweest. En 't verbaasde, ja hinderde haar, toen zij een heer knikkebollen en een paar juffers dutten zag.

Den volgenden dag werd er thuis nog druk over het concert gepraat, en Rika had geen woorden genoeg om te beschrijven hoeveel zij genoten had. Mijnheer Brandwijk die zelf veel van muziek hield, vroeg na een poos of zij zich vroeger ook al in de toonkunst had geoefend, en toen Rika zei: „Niet veel," was zijn antwoord: „Dat is wel jammer, maar je bent niet te oud om er nog aan te beginnen."

't Gevolg van het concertbezoek was, dat mijnheer Brandwijk, den directeur van de school ging opzoeken, en ook eens sprak met mijnheer Smit. En allen kwamen daarna overeen, dat Rika uitnemend geschikt was om opgeleid te worden „voor de kunst." Daarmee werd door de heeren bedoeld, dat zij aanleg had voor tooneelspeelster en hoogstwaarschijnlijk ook wel voor zangeres. Zoo niet het een dan het ander. In elk geval zou zij het wel ver in de wereld kunnen brengen. Daar Rika echter vooreerst nog vele dingen te leeren had, eer zij aan „de kunst" kon beginnen, zei mijnheer Brandwijk noch aan haar noch aan haar ouders iets van het bij hem gevormde plan. Dat zou wel geschieden als de tijd er voor rijp was. Voortaan zou het meisje evenwel ook onderwezen worden in muziek en zang, opdat blijken zou of zij daarin gaven had.

Nu, dat was zoo. Rika bleek een stem te hebben, die evengoed tot fraai lezen als tot fraai zingen geschikt was. Trouwens, dat zij een schoone zuivere stem had, was reeds bekend uit den tijd toen zij nog op school zingen leerde. Maar nu werd het nog duidelijker. De onderwijzers hadden zelden zoo weinig moeite gehad als bij deze leerling, die een fijn gehoor had en de tonen even goed en juist onderscheidde als voortbracht. Wel kostte muziek en zangleer haar veel inspaning. Maar ook hier werd het aloude vers waarheid: Lust en liefde tot een ding, maakt alle moeite en last gering. Daarbij kwam dat Rika al wat zij van muziek en zang wist, kostelijk en met eere kon gebruiken in het huis waar zij woonde. En dat moedigde haar krachtig aan.

Zoo voldeed dan Rika allen in haar omgang en kreeg een goeden naam bij velen. Dit nu is niet te verachten, gelijk de Schrift ons leert, maar het hoogste is het niet. En dat wordt er vaak bij en door vergeten.

Had Rika 't zich al aanstonds — gelijk we zagen — met het Bijbellezen gemakkelijk gemaakt, allengs verloor zij geheel den lust er toe. Werd in het huis waar zij woonde meer uit sleur dan uit behoefte gebeden, weldra was het haar bij haar morgen- en haar avondgebed evenzoo. In enkele weken had zij zooveel gezien, gehoord en opgemerkt, dat alles haar nu anders voorkwam dan vroeger. Tot kerkgaan gevoelde zij al spoedig weinig opgewektheid meer, en van de catechisatie, werd met goedvinden harer ouders, maar geen werk gemaakt, „zoo lang zij nog zoo nieuw was in haar werk" — een nieuwheid die vele maanden duurde. Grootvader had haar een paar goede boeken meegegeven, maar toen Rika ze na een poos begon te lezen, vond ze al spoedig, dat die toch wat al te godsdienstig waren. Hier in huis waren veel prettiger boeken. Kortom, veel goeds dat in huis en op school en in de kerk in Rika's hart was gebracht, veel goed zaad, dreigde te verstikken onder de doornen. We weten wat de Heere Jezus in de gelijkenis van den Zaaier daarmee zeggen wil.

Toen Rika een poos na haar komst in de stad, eens haar ouders zou gaan bezoeken, werd mevrouw ziek. Zoodoende werd, hoe hartelijk zij ook verlangde eens allen weer te zien, de reis uitgesteld. Eindelijk kon zij echter gaan en mocht enkele dagen blijven. De gulheid van mijnheer Brandwijk had haar in staat gesteld voor Kobus een teekendoos te koopen, en nog allerlei kleine geschenken voor anderen. Vol verlangen en blij ging zij weg. Wat zou ze, al had zij ook reeds verscheiden brieven naar huis geschreven, nog veel hebben te vertellen!

Hoogenbirk.